

Kitekint? - Jó, jól, jó id?ben

2009 szeptember 16. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása

Még nincs értékelve

Mérték

Nyert a sokkterápia a fokozatos átmenettel szemben - ez a tanulsága a volt posztkommunista térség átalakulásának az amerikai Cato Institute szerint. Mit kellett volna másképp csinálnunk?

A Cato Institute az amerikai konzervatívok egyik vezet? szellemi m?helye. Friss elemzésében azt vizsgálja, hogyan is áll a volt szovjet birodalom korábbi 24 állama az elmúlt 15 év átalakulása után. Azt találták, hogy azok állnak a

legjobban, akik gyorsan alakították át gazdaságukat, és azok gyengélkednek, akik lassan: szerintük a sokkterápia nyert a fokozatos átmenettel szemben.

Az 1980-as évek végén elfogadott, dicsért és kárhoztatott washingtoni megállapodás szerint tíz reform vezet el a gazdasági jóléthez térségünkben és a fejl?d? világban: a pénzügyi stabilizáció, az ár és piac reformja, a kereskedelem liberalizációja, a munkaer?piac átalakítása, a pénzügyi reform, a kis állami vállalatok privatizációja, a magánszektor fejlesztése, az állami nagyvállalatok magánosítása, a jogrendszer és a kormányzat reformja, valamint a munkanélküliek biztosítási rendszerének felállítása. Ahol gyorsan végrehajtották ezeket az átalakításokat, ott liberális demokrácia alakult ki.

Gyorsan növekedtek, alacsonyabb volt az infláció és több külföldi t?két vonzottak. S?t, a gyorsan reformálóknál a társadalmi egyenl?tlenségek is kisebbre nyíltak, a mélyszegénység is kisebb, mint ott, ahol elhúzták vagy elhalasztották a reformokat. A csigáknál ráadásul egy sz?k szupergazdag csoport telepedett rá a gazdaságra és a politikára: sem verseny, sem demokrácia nem jött létre. Az észtek, lettek, litvánok, csehek, lengyelek és szlovákok voltak a leggyorsabb reformerek, a szlovénok, magyarok és horvátok már lemaradtak mögöttük. A többi 15 állam a tekn?sökhöz igazolt.

Mi tagadás, vonzó a kép, és mint minden mese, ez is egyszer?, könnyen érthet?. A valóság azonban már nem ilyen szép és nem ilyen egyszer?. A baltiak valóban élen jártak az átalakításokban, de a legels? és legfontosabb reform a politika reformja volt, amit az új önálló állam megteremtése tett lehet?vé. Közép-Európa nem kapott ilyen politikai fehér lapot, és ennek máig isszuk a levét. A csehek úgy tettek, mintha sokkterápiát hajtanának végre, és ügyes trükkel hazai tulajdonban tartották az állami nagyvállalatok jelent?s részét. Kés?bb reformáltak, amikor már nem kellett olcsón eladniuk a nemzeti vagyon legértékesebb részeit.

A lengyelek a kisvállalatokat privatizálták, de a nagyokat nem, ezzel gyorsan létrejött a magánszektor, és id?t nyertek a nagy cégeknél: itt is megmaradt a nemzeti tulajdon stratégiai része. A szlovákok az 1990-es évek végéig aludtak, majd gyorsan belevágtak az átalakításokba. A dönt? azonban a legjobb pillanatban bevezetett adóreform volt az EU-csatlakozás évében, 2004-ben. 2006-ban már lehagytak minket termelékenységben, 2007 végére elhagytak fejlettségben, s 2008 végére életszínvonalban is elénk kerülnek.

A románokat a tanulmány a tekn?sök közé sorolja a lassú reformok miatt: szeretnénk mi ilyen gyorsan járó tekn?ssé válni, mint amilyenek most a románok. A szlovénok megtartották el?nyüket, euróval fizetnek, miközben pont az ellenkez?jét tették annak, amit a washingtoni megállapodás receptje el?írt.

És mi, magyarok? Igen, mi h?en követtük a receptet. Gyorsan eladtuk szinte a teljes állami vállalati vagyont, tétlenül néztük 1,5 millió munkahely megsz?nését, nem támogattuk a kisvállalkozásokat, nem vettük észre, hogy a privatizáció nem feltétlenül hoz versenyt, nem soroltuk el?re a humán t?két, és elszalasztottuk az adóreform legjobb id?pontját, az uniós csatlakozás körüli éveket.

Míg a térség többi állama fokozatosan kapcsolt egyre nagyobb sebességre, és ezzel elkerülte a kezdeti nagy hibákat, mi nagy baklövésekkel kezdtük. Kés?bb, amikor a valóban fontos reformokat kellett volna kidolgozni és bevezetni, már csalódott volt a társadalom, megosztott a politikai elit, jelentkeztek az els? hibák költségei, és szertefoszlott a bizalom: a túl er?s kezdés után korán elfáradtunk.

Matolcsy György, hetivalasz.hu

Ajánló